

Sygn. akt I ACa 1096/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Ewa Tkocz
Sędziowie :	SA Piotr Wójtowicz (spr.) SA Ewa Solecka
Protokolant :	Magdalena Bezak

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa V. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prokuratorowi Okręgowemu w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 29 lipca 2015 r., sygn. akt I C 25/14,

1) zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie 1. w ten sposób, że powództwo oddala,

b) w punkcie 4. w ten sposób, że zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 500 (pięćset) złotych z tytułu kosztów procesu,

c) w punktach 5. i 6. przez ich uchylenie;

2) zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 500 (pięćset) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Częstochowie) adwokatowi L. K. 984 (dziewięćset osiemdziesiąt cztery) złote, w tym 184 (sto osiemdziesiąt cztery) złote podatku od towarów i usług, z tytułu wynagrodzenia za udzieloną powódce z urzędu pomoc prawną w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Ewa Solecka	SSA Ewa Tkocz	SSA Piotr Wójtowicz
-----------------	---------------	---------------------

Sygn. akt I ACa 1096/15

UZASADNIENIE

Powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego 200000,-zł zadośćuczynienia z tym uzasadnieniem, że jako inwalidka została oskarżona, choć prokurator wiedział, że nie zrobiła nic złego, a jedynie chciał się na niej mścić.

Pozwany wniosł o oddalenie powództwa i o zasądzenie na jego rzecz od powódki kosztów postępowania.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy zasądził od pozwanego na rzecz powódki 8000,-zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 października 2014 r., w pozostałej zaś części powództwo oddalił oraz orzekł o kosztach. Przytoczył Sąd następujące motywy swego rozstrzygnięcia:

Wyrokiem Sądu Rejonowego w (...) z dnia 19 czerwca 2012 r. powódka została uniewinniona od zarzucanych jej czynów polegających na zaborze i zniszczeniu mienia T. G., a Sąd Okręgowy w (...) wyrokiem z dnia 30 października 2012 r. wyrok ów utrzymał w mocy.

Powódka ma zespół Marfana, choruje na cukrzycę, astmę, POCHP, jaskrę, neuropatię, białaczkę, niedowidzenie oka prawego i częściowe odklejenie siatkówki. W latach 2006 i 2012 miała udar niedokrwienny mózgu. Jest rencistką, otrzymuje rentę w wysokości 860,-zł miesięcznie.

Wniesienie przeciwko powódce aktu oskarżenia nie wpłynęło w sposób negatywny na jej stan intelektualny, psychiczny czy emocjonalny, nie nastąpiło też pogorszenie jej sprawności poznawczych. W obrazie klinicznym nie zaobserwowano u niej występowania objawów psychotycznych ani depresyjnych, wystąpiły natomiast zaburzenia osobowości, które były rozpoznawane przez biegłych już wcześniej. Sytuacje związane z wnoszeniem wobec powódki aktów oskarżenia nie były dla niej sytuacją nową ani nadzwyczajną, w przeszłości była bowiem wielokrotnie karana i kary odbywała. Nie można zatem przyjąć, że z powodu wniesienia przeciwko niej aktu oskarżenia doznała ona uszczerbku na zdrowiu.

Powódka jako podstawę faktyczną żądania wskazała spowodowany wielokrotnymi wizytami w sądzie uszczerbek na zdrowiu oraz skierowanie przeciwko niej aktu oskarżenia o czyn, którego nie popełniła, przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego jednak nie udowodniła. W sprawie nie zostało wykazane, by polegające na wniesieniu przeciwko niej aktu oskarżenia działanie prokuratora było niezgodne z prawem; w szczególności o bezprawności jego działania organu nie może przesądzać uniewinnienie jej od zarzucanych jej czynów.

Nie został również wykazany związek przyczynowy między działaniem prokuratora i szkodą, jakiej miała doznać powódka; w szczególności opinia psychiatryczno-psychologiczna nie wykazała związku między wniesieniem przeciwko niej aktu oskarżenia a doznaniem przez nią uszczerbku na zdrowiu.

Brak było w tej sytuacji podstaw do uwzględnienia roszczenia powódki na zasadach ogólnych odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa, roszczenie powódki znajdowało jednak częściowe uzasadnienie w normie art. 417² k.c. Norma ta statuuje odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną takim wykonywaniem władzy publicznej, któremu nie można przypisać cechy bezprawności, a celem jej jest zapewnienie poszkodowanemu kompensaty szczególnie dotkliwych uszczerbków spowodowanych władczą działalnością organów państwa i samorządu terytorialnego. Nie wskazuje ona, jak należy oceniać przesłankę związku przyczynowego, nie wyklucza się jednak zupełnie wyjątkowego odstąpienia od kryterium normalności następstw.

Z brzmienia art. 417² k.c. wywodzi się nadto, że normy etyczne nie tylko pozwalają na przypisanie odpowiedzialności za wyrządzoną zgodnym z prawem wykonywaniem władzy publicznej szkodę, ale i określają zakres należnej poszkodowanemu kompensaty.

Powódka jest rencistką, cierpi na wiele schorzeń. Na rozprawy w Sądzie Rejonowym w (...) musiała dojeżdżać z B., a z uwagi na przebyty w trakcie postępowania udar na rozprawy jeździła z opiekunem. Nie można też wykluczyć, że okoliczności związane z toczącym się postępowaniem karnym mogły, chociaż nie bezpośrednio, wpłynąć negatywnie na stan jej zdrowia. W tej sytuacji należało przyznać jej zadośćuczynienie w wysokości 8000,-zł. Od sumy tej poznać powódce należało na podstawie art. 481§1 k.c. odsetki od dnia doręczenia mu odpisu pozwu.

W pozostałej części powództwo należało oddalić.

Jako podstawę rozstrzygnięć o kosztach przywołał Sąd normy art. 100 k.p.c. oraz §6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, a także art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i art. 29 ust. 1 Prawa o adwokaturze oraz §6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

W apelacji od opisanego wyroku pozwany zarzucił obrazę art. 233§1 k.p.c. w związku z art. 230 k.p.c., art. 102 k.p.c. w związku z art. 98 k.p.c. oraz art. 417² k.c. i w oparciu o te zarzuty wniósł o zmianę tego wyroku przez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz od powódki kosztów procesu lub o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji; w każdym przypadku wniósł o zasądzenie na jego rzecz od powódki kosztów postępowania apelacyjnego.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji, a jej pełnomocnik wniósł o przyznanie mu kosztów udzielonej jej w postępowaniu apelacyjnym pomocy prawnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja odnieść musi skutek, acz nie ze wszystkimi podniesionymi w niej argumentami przyjdzie się zgodzić.

Nie dopuścił się Sąd Okręgowy zarzucanej obrazie art. 233§1 k.p.c. w związku z art. 230 k.p.c., i to niezależnie od tego, że nie pozostają one ze sobą w związku takim, który pozwoliłby na skonstruowanie z nich jednej spójnej normy, każda z nich bowiem reguluje odmienne instytucje procesowe.

W myśl art. 230 k.p.c. jeżeli strona nie odniesie się do twierdzeń strony przeciwnej, można twierdzenia te uznać za przyznane, skarżący nie wskazuje jednak nawet, które to z jego twierdzeń winny były za takie zostać uznane.

Z kolei art. 233§1 k.p.c. normuje sposób oceny dowodów pod kątem ich wiarygodności i mocy i nie sposób mu uchybić przez dokonanie błędnych ustaleń wskutek wysnucia z materiału dowodowego niepoprawnych logicznie i niezgodnych z doświadczeniem życiowym wniosków. Tego typu uchybienie, jeśli rzeczywiście miałyby miejsce, mogłoby uzasadniać postawienie zarzutu obrazie art. 231 k.p.c. (takiego zarzutu pozwany jednak nie sformułował), jeśli wysnute z materiału dowodowego wnioski miałyby charakter domniemań faktycznych, lub zarzutu naruszenia prawa materialnego, jeśli miałyby charakter właśnie materialnoprawny.

Podniesiony przez skarżący Skarb Państwa zarzut proceduralny rozumiany może być ewentualnie jako zmierzający do podważenia poczynionych przez Sąd ustaleń, jednak i w tym zakresie nie jest on zasadny. Poczynione w sprawie ustalenia znajdują jednak oparcie w materiale dowodowym, a kwestionowane w apelacji tezy Sądu Okręgowego nie są ustaleniami a stwierdzeniem prawdopodobieństwa zaistnienia pewnych zjawisk w sferze zdrowia powódki.

Nie do odparcia jest zarzut obrazy art. 417² k.c. Stanowi on, że jeżeli przez zgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie, poszkodowany może żądać całkowitego lub częściowego jej naprawienia oraz zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy okoliczności wskazują, że wymagają tego względy słuszności. Z normy tej wynika wprost i jednoznacznie, że dla bytu owej szczególnej, płynącej z zasad słuszności odpowiedzialności podmiotu wykonującego władzę publiczną niezbędne jest, wbrew temu, co przyjął Sąd Okręgowy, zaistnienie związku przyczynowego między działaniem władzy publicznej a szkodą na osobie („Jeżeli ... przez wykonywanie władzy publicznej została wyrządzona szkoda na osobie ...”). Oznacza to, że dla bytu odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa konieczne było wykazanie, że powódka doznała jakiegось uszczerbku na osobie i że uszczerbek ten jest normalnym, w rozumieniu art. 361§1 k.c., następstwem działania lub zaniechania organu władzy publicznej.

Z treści sporządzonych przez Sąd Okręgowy motywów wyroku wyraźnie wynika, że nie uznał on za udowodnione, by powódka doznała w wyniku zgodnego z prawem działania Prokuratury jakiegokolwiek uszczerbku, tym bardziej zatem nie można przyjąć, że między tym działaniem a nie istniejącym uszczerbkiem występuje jakiś (zwłaszcza adekwatny) związek przyczynowy. W tym kontekście nie i nie może mieć jakiegokolwiek znaczenia to, że Sąd ów wystąpienia takiego uszczerbku nie wykluczył, prawdopodobieństwo takiego zdarzenia (zresztą nie znajdujące oparcia w materiale sprawy, a z opinią psychiatryczno-psychologiczną wręcz sprzeczne) tymczasem nie może zastąpić udowodnienia przesłanek odpowiedzialności na zasadach przewidzianych w art. 232 k.p.c., ze skutkami wynikającymi z art. 6 k.c. Przeciwna koncepcja prowadziłaby do niemożliwej do zaakceptowania sytuacji, w której każda osoba, która doznała jakiegokolwiek uszczerbku na zdrowiu, poszukiwałaby rekompensaty u podmiotu sprawującego władzę publiczną, i to niezależnie od tego, czy działania lub zaniechania tej władzy miały jakikolwiek związek z doznany uszczerbkiem.

Rozważania powyższe wskazują jednoznacznie, że powództwo nie nadawało się do uwzględnienia w żadnym zakresie i winno być podlec oddaleniu w całości.

Częściowo zasadnie zarzuca skarżący obrazę art. 102 k.p.c., istotnie bowiem trudno dopatrzeć się w sprawie szczególnych okoliczności, które uzasadniałyby całkowite odstąpienie od generalnej zasady odpowiedzialności finansowej za wynik procesu. Trudna sytuacja finansowa i osobista powódki, której nie sposób ignorować, przemawiała jednak za obciążaniem jej jedynie częścią kosztów procesu; za część odpowiednią uznał Sąd Apelacyjny 500,-zł, a więc niespełna 15% kosztów należnych w świetle stawek określonych w stosownym rozporządzeniu.

Apelacja odnieść musiała w tej sytuacji skutek także w odniesieniu do zaskarżonych nią punktów 5 i 6, choć w stosunku do nich skarżący nie sformułował żadnych zarzutów. W związku z zaistnieniem warunków do oddalenia powództwa w całości rację bytu utraciło wszak odstąpienie od nakazania pobrania od zwolnionej od kosztów sądowych powódki jakichkolwiek kwot, które – w myśl art. 113 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – ściągając można tylko z zasądzonego roszczenia. Z kolei skutek oddalenia powództwa nie było przewidzianych w art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych przesłanek ściągania należności sądowych od pozwanego jako strony wygrywającej proces w całości, i to niezależnie od tego, że od tego konkretnego pozwanego (Skarbu Państwa) kosztów, których inna strona nie miała obowiązku uiścić, na rzecz Skarbu Państwa się nie ściąga.

Zwrócić na koniec przyjdzie uwagę na przyznanie pełnomocnikowi powódki z urzędu zawyżonego, nawet w świetle §19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, wynagrodzenia. Uchybienie w tym zakresie jednak, wobec niezaskarżenia tego orzeczenia, nie jest możliwe do skorygowania w toku instancji.

Z powyższych względów na podstawie art. 386§1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. oraz art. 102 k.p.c., a także na podstawie §13 ust. 1 pkt 2 w związku z §6 pkt 6 i w związku z §2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

SSA Ewa Solecka SSA Ewa Tkocz SSA Piotr Wójtowicz